

Kennismaking met *Wonderlijk gemaakt Speciaal*

2021

Inhoudsopgave

Wonderlijk gemaakt Speciaal	2
Inhoud van Wonderlijk gemaakt Speciaal	3
Implementatie Wonderlijk gemaakt Speciaal	5
Het materiaal Wonderlijk gemaakt Speciaal	6
Training Wonderlijk gemaakt Speciaal	7
Ouderavond Wonderlijk gemaakt Speciaal	8
Prijzen Wonderlijk gemaakt Speciaal	9

Wonderlijk gemaakt Speciaal

Praktisch materiaal voor seksuele vorming

Speciale doelgroepen vragen speciale begeleiding, zeker rondom seksualiteit en relaties. Rond seksuele vorming van mensen met een verstandelijke beperking is er veel handelingsverlegenheid. Ouders, leerkrachten en begeleiders twijfelen óf ze er wat aan moeten doen. En hoe dan? Op welke leeftijd? Wat kan deze leerling/cliënt aan? En wie zijn taak is het?

Wonderlijk gemaakt Speciaal

Met het materiaal van *Wonderlijk gemaakt Speciaal* willen we opvoeders handvatten bieden om hun leerlingen en cliënten goed te kunnen begeleiden rond het thema seksuele vorming vanuit christelijk perspectief. De Bijbelse normen en waarden zijn de basis voor dit materiaal, dat gebruikt kan worden op christelijke speciale scholen en instellingen.

In de algemene handleiding vind je de achtergrondvisie, informatie over de seksuele ontwikkeling en praktische tips om met het materiaal aan de slag te gaan. In deel A staan Bijbelse en pedagogische achtergronden beschreven (hoofdstuk 3 tot en met 6) en in deel B staat beschreven hoe je praktisch aan de slag kunt, hoe het materiaal is opgebouwd en hoe je je kunt voorbereiden (hoofdstuk 7 tot en met 12). Met thema-instructies voor elk thema kun je als leerkracht/begeleider zelf aan de slag.

Aanleiding

Hoe is *Wonderlijk gemaakt speciaal* ontstaan? Vanuit verschillende hoeken (sbo's, speciaal onderwijs en woonvoorzieningen) kwamen vragen naar materiaal voor seksuele vorming van mensen met een verstandelijke beperking. Bestaand materiaal sloot niet aan qua identiteit, niveau of vorm. *Wonderlijk gemaakt* bood een goede basis voor het ontwikkelen van passend materiaal. Samen met scholen voor speciaal (voortgezet) onderwijs, belangenverenigingen, ouderverenigingen en woonvoorzieningen is daarom *Wonderlijk gemaakt speciaal* ontwikkeld. De vorm, het niveau en de inhoud van het materiaal zijn aangepast aan de nieuwe doelgroep.

Doel

Het doel van *Wonderlijk gemaakt speciaal* is het aanreiken van praktische handvatten om, in aansluiting op de ontwikkelingsmogelijkheden, leerlingen en cliënten te begeleiden bij thema's en gedrag rond seksualiteit, relaties en weerbaarheid. Met dit materiaal kun jij als leerkracht of begeleider aan de slag met seksuele vorming. In het materiaal wordt de Bijbel als richtsnoer gehanteerd. Het is bedoeld om door begeleiders en leerkrachten uit brede christelijke kring gebruikt te worden. Ieder kan daarbinnen eigen keuzes maken en accenten leggen.

Doelgroep

Dit praktische materiaal is te gebruiken door ieder die werkt met kinderen, jongeren of volwassenen met een lichte of matige verstandelijke beperking. Of je nu werkt op een speciale school (SO en VSO) of in het speciaal basisonderwijs, in een woonvoorziening of in de ambulante begeleiding van jongeren of volwassenen met een verstandelijke beperking, dit materiaal kun je gebruiken zolang je met je leerling/cliënt via woorden kunt communiceren. In de thema's wordt onderscheid gemaakt tussen laag en hoog niveau, waarbij we grofweg uitgaan van matige verstandelijk beperkt en licht verstandelijk beperkt. De school, instelling of organisatie waar je werkt kan een licentie voor het materiaal aanvragen.

Handreiking en werkblad

Het materiaal is thematisch opgebouwd met hoofd- en subthema's. Je kunt hierdoor zowel een los thema als een serie thema's bespreken. Per subthema vind je een handreiking voor jou als leerkracht/begeleider om het thema te bespreken. Het werkblad is bedoeld voor je leerling/cliënt en bevat korte tekst, afbeeldingen en een opdracht. Je kunt dit aanpassen voor jouw doelgroep. Herhalen blijft hierbij steeds belangrijk. Pak een thema gerust na een paar weken, of een volgend jaar er weer eens bij.

Wettelijke kaders, kerndoelen en leerlijnen

In de algemene handleiding worden ook enkele wettelijke kaders geschetst die van belang zijn voor seksuele vorming bij leerlingen/cliënten met een verstandelijke beperking. Zo wordt er aandacht besteed aan rechten en zeggenschap. De inhoud van *Wonderlijk gemaakt Speciaal* wordt ook verbonden met de kerndoelen voor het speciaal onderwijs. Bij de ontwikkeling van het materiaal is ook gewerkt met de leerlijnen voor seksuele vorming, zoals die voor het speciaal onderwijs zijn ontwikkeld door de CED-groep.

Inhoud van **Wonderlijk gemaakt Speciaal** Praktisch materiaal voor seksuele vorming

Rode draden en christelijke identiteit

Er zijn vier concrete rode draden door de thema's heen verweven. Dat zijn de kernwaarden in de thema's. Ze zijn gebaseerd op de uitgangspunten en visie beschreven in de Bijbelse en pedagogische visie in de algemene handleiding. Deze rode draden komen letterlijk en zo vaak mogelijk terug in de thema's. Door herhaling hopen we dat de leerling/cliënt de kernboodschap onthoudt en bewaart. Onze christelijke identiteit is daarbij overkoepelend. Het materiaal is speciaal ontworpen om te gebruiken bij seksuele vorming van christelijke leerlingen/cliënten, binnen christelijke speciale scholen en instellingen. In de Bijbelse en pedagogische visie is daar uitgebreid over geschreven.

Rode draad	Kernboodschap
1. Zelfbeeld & zelfrespect	'Je bent mooi gemaakt!' 'Je bent geschapen door God de Schepper' 'Niemand is zoals jij'
2. Goed omgaan met jezelf en de ander	'Zorg goed voor jezelf!' 'Je lichaam is van jou alleen (privé)' 'Sommige mensen mogen je aanraken'
3. Weerbaarheid	'Als iets niet goed is, vertel het aan iemand' 'Als iets niet fijn voelt (neegevoel), moet je dat altijd zeggen' 'Slechte geheimen zijn geen echt geheim, die mag je doorvertellen!'
4. Relaties & netwerk	'Je bent niet alleen, je woont met anderen samen' 'Je mag om hulp vragen' 'Je familie en andere mensen zorgen goed voor je' 'Ook als je niet trouwt, ben je niet alleen'

Welke thema's met welke doelgroep?

Een basis van seksuele vorming is voor iedereen belangrijk, omdat het sterkt in een positief zelfbeeld, het gevoel er te mogen zijn. En het helpt in het omgaan met de lichamelijke en gevoelens van zichzelf en anderen. Omdat seksualiteit onderdeel is van ons mens-zijn en hoort bij de ontwikkeling, zou er in principe altijd seksuele voorlichting gegeven moeten worden. In onderstaande tabel staan alle thema's benoemd die in Wonderlijk gemaakt Speciaal worden

aangeboden. In de laatste kolom staat met welke doelgroep je het kunt gebruiken, maar dat zijn slechts richtlijnen. De leerkracht/begeleider bepaalt zelf welke thema's de leerlingen/cliënten aan kunnen en welke thema's er herhaald worden.

Thematabel

Hoofdthema	Thema	Doelgroep
A Dit ben ik	1. Mijn lichaam	Alle
	2. Dit ben ik	Alle
	3. Mijn geboorte	Alle
	4. Mijn gevoel	Alle
	5. Mijn kleding	Alle
B Volwassen worden	1. Meisjes worden vrouw	Vanaf SO bovenbouw
	2. Ongesteld zijn	Vanaf SO bovenbouw
	3. Jongens worden man	Vanaf SO bovenbouw
	4. Zaadlozing	Vanaf SO bovenbouw
	5. Lichaamsverzorging	Vanaf SO bovenbouw
C Relaties	1. Bij wie hoor ik?	Alle
	2. Vriendschap	Alle
	3. Verliefd	Vanaf SO bovenbouw
	4. Verkering	Vanaf VSO
	5. Trouwen	Vanaf VSO
D Seksualiteit en voortplanting	1. Zwangerschap en geboorte	Vanaf bovenbouw SO
	2. Geslachtsgemeenschap	Vanaf bovenbouw SO
	3. Voorbehoedsmiddelen	Vanaf VSO
	4. Zelfbevrediging	Vanaf VSO
E Grenzen	1. Niet zomaar meegaan	Alle
	2. Privé	Alle
	3. Grenzen in aanraken	Alle
	4. Ja en nee	Alle
	5. Fijne en vervelende geheimen	Alle
F Als het misgaat	1. Verdachte situaties	Alle
	2. Misbruik	Alle
	3. Hulp vragen	Vanaf bovenbouw SO
	4. Online	Vanaf VSO
	5. Loverboys	Vanaf VSO
G Onze samenleving	1. Praten met respect	Alle
	2. Tijdschriften, kranten en websites	Vanaf VSO
	3. Onbedoeld zwanger	Vanaf VSO
	4. Anders zijn	Vanaf VSO
H Mijn leven nu en later	1. Wonen	Vanaf VSO
	2. Vrije tijd	Vanaf VSO
	3. Werken	Vanaf VSO
	4. Relaties	Vanaf VSO
	5. Kinderwens en ouderschap	Vanaf VSO

Implementatie **Wonderlijk gemaakt Speciaal** Praktisch materiaal voor seksuele vorming

Aan de slag

Actief aan de slag met seksuele vorming in het speciaal onderwijs of in een woonvoorziening doe je niet zomaar. De volgende stappen kunnen scholen en organisaties het beste doorlopen voordat ze starten met *Wonderlijk gemaakt speciaal*.

1. Bezinning

Voor het starten met dit praktische materiaal voor seksuele vorming is het belangrijk om als school/organisatie aandacht te besteden aan het onderwerp seksuele vorming. De betrokkenheid van directie, team, bestuur en ouders is van belang.

2. Voorbereidende training

De voorbereidende training helpt leerkrachten en begeleiders de achtergronden te begrijpen, hun eigen drempels te overwinnen en het materiaal praktisch te gebruiken. In deze training van twee dagdelen worden leerkrachten en begeleiders toegerust om het materiaal te kunnen gebruiken. Alles wat je moet weten over de achtergronden, de visie en de inhoudopbouw van de materialen komt aan bod, steeds toegepast op je eigen werksituatie. In de training oefenen de deelnemers ook met gesprekken met hun eigen leerlingen/cliënten.

3. Aandachtsfunctionaris

Het kan helpen als een teamlid (de ib-er, orthopedagoog of gedragsdeskundige) aandachtsfunctionaris voor het thema seksuele vorming is. Deze aandachtsfunctionaris kan de gezamenlijk gekozen lijn bewaken, vragen van leerkrachten of begeleiders beantwoorden en (op de scholen) een lijn uitzetten voor de verschillende thema's in de verschillende groepen.

4. Contact met ouders

Naast overeenstemming in het team, is het ook goed om de ouders van de leerlingen/cliënten op de hoogte te brengen van het gebruik van lessen seksuele vorming. Ouders blijven de eerstverantwoordelijken van de opvoeding van hun kind, ook voor het stuk seksuele vorming. Leerlingen/cliënten met een leeftijd van 18 jaar of hoger, zijn zelf verantwoordelijk, tenzij ze onder curatele of mentorat staan. Dan hebben ze een wettelijk vertegenwoordiger die verantwoordelijk is.

Via een ouderavond kan de school of instelling ouders informeren over het gebruik van *Wonderlijk gemaakt speciaal*, en zo de ouders ook ondersteunen in hun taak van seksuele vorming. Bij de kennismaking met de ouders of in oudergesprekken kan aandacht voor het onderwerp gevraagd worden. Via mail of brief kunnen scholen de gezinnen op de hoogte houden van de onderwerpen die in een bepaalde groep aan de orde komen.

Het materiaal **Wonderlijk gemaakt Speciaal** Praktisch materiaal voor seksuele vorming

Wil je op jouw school voor speciaal (basis)onderwijs of woonvoorziening met seksuele vorming aan de slag? *Wonderlijk gemaakt Speciaal* is daarvoor geschikt. Leerkrachten en begeleiders kunnen dat na een training gebruiken. De training wordt verzorgd door *Driestar educatief*, maar een school of organisatie kan er ook voor kiezen zelf één of twee collega's af te vaardigen naar de *Train-de-Trainer* om als trainer toegerust te worden om binnen de eigen school of organisatie de training voor het gebruik van *Wonderlijk gemaakt Speciaal* te verzorgen.

Wonderlijk gemaakt Speciaal

Wonderlijk gemaakt Speciaal is praktisch materiaal voor seksuele vorming. Deze speciale versie van *Wonderlijk gemaakt* richt zich op leerkrachten en begeleiders van kinderen, jongeren en volwassenen met een matige of licht verstandelijke beperking. Met een handleiding en een training wordt een leerkracht of begeleider toegerust om met seksuele vorming aan de slag te gaan. De christelijke waarden en normen zijn het uitgangspunt voor het materiaal, dat in alles benadrukt dat leerlingen en cliënten wonderlijk gemaakt zijn. Tegelijk hebben we te maken met de gebrokenheid van deze wereld, ook op het vlak van seksualiteit en relaties. In het materiaal zijn allerlei thema's over het eigen lichaam, omgaan met anderen en weerbaarheid opgenomen.

Praktisch

Wonderlijk gemaakt Speciaal bestaat uit een map en een website.

1. In de map voor leerkrachten/begeleiders is alle achtergrondinformatie te vinden en concrete instructies voor het bespreken van de thema's, geordend met tabbladen voor 9 hoofdthema's.
2. Op de website staat informatie over de materialen en middels een inlogmogelijkheid voor gebruikers, voor het downloaden van werkbladen en afbeeldingen.
3. De digitale werkbladen zijn open PowerPointdocumenten, zodat elke leerkracht/begeleider ze zo kan inkorten of aanpassen om ze bruikbaar te maken voor de eigen leerlingen/cliënten. Op het werkblad staat korte tekst met afbeeldingen voor de leerling/cliënt en meestal een paar verwerkingsopdrachtjes.
4. Met de tekeningen en foto's heeft *Wonderlijk gemaakt Speciaal* een sterke visuele component. Aan de hand van de tekeningen en foto's kun je het gesprek aangaan. Van de lichaamstekeningen zijn varianten voor zowel mannen als vrouwen, kinderen en volwassenen beschikbaar.

Met een licentie en een verplichte training van gebruikers kan een school/organisatie *Wonderlijk gemaakt Speciaal* inzetten in de eigen context. De prijzen hiervoor zijn te vinden op de laatste pagina van dit document.

Training **Wonderlijk gemaakt Speciaal** Praktisch materiaal voor seksuele vorming

Met *Training Wonderlijk gemaakt Speciaal* word je toegerust om het materiaal van *Wonderlijk gemaakt Speciaal* te gebruiken met je eigen leerlingen/cliënten.

Inhoud Training

Natuurlijk komt in de training inhoud en vorm van *Wonderlijk gemaakt Speciaal* uitgebreid aan bod en leer je het in te zetten in je eigen werkomgeving. Je krijgt achtergrondkennis over seksuele ontwikkeling, seksuele vorming en seksueel misbruik van mensen met een verstandelijke beperking. Naast de christelijke visie staan we ook kort stil bij hoe de maatschappij naar deze onderwerpen kijkt. We gaan aan de slag met concrete vragen over omgaan met seksueel gedrag en eventuele drempels die je zelf kunt ervaren.

Tijdens de training is er ruimte om te oefenen met het kiezen van een thema en het voeren van gesprekken met je leerling/cliënt. Tot slot bespreken we wat er nodig is om binnen je eigen context te gaan starten met het materiaal en hoe jullie ouders erbij betrekken.

Praktisch

De *Training Wonderlijk gemaakt Speciaal* duurt twee dagdelen, die op twee verschillende momenten of op één studiedag worden gepland. De training wordt aangeboden door Driestar educatief en kan ook binnen de eigen school/instelling gegeven worden (in-company).

De *Training Wonderlijk gemaakt Speciaal* kost €300,- per persoon, waarbij we bij en in-company training bij grote aantallen deelnemers korting kunnen bieden en een maximumbedrag aanhouden van €4500,-. De professionaliseringstijd- en/of budgetten van de organisatie of school kunnen hierin wellicht voor ingezet worden. De minimale groepsgrootte voor een training is 8 deelnemers. Een school of organisatie kan er ook voor kiezen enkele collega's de *Train-de-Trainer* te laten volgen, om het eigen team daarna te kunnen trainen voor het gebruik van *Wonderlijk gemaakt Speciaal* (zie volgende pagina).

Op de laatste pagina van dit document zijn de prijzen van de training van *Wonderlijk gemaakt Speciaal* terug te vinden. De hoogte van de prijzen zijn vastgesteld om de ontwikkelkosten van het materiaal en de training zoveel mogelijk te dekken.

Ouderavond **Wonderlijk gemaakt Speciaal** Praktisch materiaal voor seksuele vorming

Met een ouderavond worden ouders van de school of instelling geïnformeerd over de inhoud van Wonderlijk gemaakt Speciaal en de manier waarop de school/instelling daarmee gaat werken.

Inhoud Ouderavond

De seksuele ontwikkeling van kinderen met een verstandelijke beperking is voor veel ouders een zorg. In de ouderavond is daar aandacht voor. Rond de rode draden van Wonderlijk gemaakt denken we na over het thema en komen ook concrete handvatten voor het omgaan met seksualiteit aan bod. Natuurlijk komen worden ook de inhoud en vorm van *Wonderlijk gemaakt Speciaal* uitgelegd. En er is aandacht voor de manier waarop we denken over seksualiteit bij mensen met een verstandelijke beperking en hoe we daar vanuit een christelijke visie mee om kunnen gaan. De inhoud van de ouderavond wordt afgestemd met de organiserende school/instelling.

Op interactieve manier werken we er aan dat elke ouder/wettelijk vertegenwoordiger weet wat de school/organisatie met Wonderlijk gemaakt Speciaal kan doen, en hoe de ouder/wettelijk vertegenwoordiger daar zelf thuis mee aan de slag kan.

Praktisch

De *Ouderavond Wonderlijk gemaakt Speciaal* is één avond voor ouders van een school of instelling die aan de slag gaat met Wonderlijk gemaakt Speciaal.

De kosten voor een ouderavond verzorgd door een adviseur van *Driestar educatief* bedragen €495,- . Zie ook het overzicht van prijzen op de laatste pagina.

Prijzen **Wonderlijk gemaakt Speciaal**

Praktisch materiaal voor seksuele vorming

In onderstaande tabel worden de prijzen gepresenteerd waarmee de ontwikkeling van het materiaal zo veel mogelijk dekkend wordt gemaakt. *Driestar educatief* heeft een grote voorinvestering gedaan (€76.000,-). Er is geen winsttoegmerk.

In de tabel zijn opgenomen:

- Variabele licentiekosten, afhankelijk van de grootte van uw organisatie/school
- Deelnamekosten voor training, Train-de-trainer en een ouderavond

Voor uw eigen organisatie/school kunt u op basis van deze tabel berekenen wat de kosten van *Wonderlijk gemaakt Speciaal* zijn.

De *licentie* omvat toegang tot de digitale materialen en tenminste één gedrukte map. Het aantal mappen dat u ontvangt is afhankelijk van de licentie grootte, te zien in de tabel.

De *training* bestaat uit twee dagdelen waarin de deelnemer het nieuwe materiaal leert gebruiken in gesprekken met de eigen leerlingen/cliënten. De minimale groepsgrootte is 8 deelnemers. De professionaliseringstijd- en/of budgetten van de organisatie of school kunnen hierin wellicht voor ingezet worden.

Met *Train-de-trainer* worden deelnemers in vier dagdelen toegerust om binnen hun eigen school of organisatie de hierboven benoemde training te verzorgen. Tussentijds contact en een intervisiebijeenkomst na verloop van tijd hoort ook bij de Train-de-trainer. De minimale groepsgrootte van de Train-de-Trainer is 4 deelnemers.

In een *ouderavond/ouderbijeenkomst* wordt met ouders gesproken over de inhoud van seksuele vorming bij hun kind, zowel wat de school/instelling gaat doen met *Wonderlijk gemaakt Speciaal*, als wat de ouder thuis kan doen.

Prijzen Wonderlijk gemaakt Speciaal					
Product			Excl BTW	Incl BTW	
	Aanbieding: Persoonlijke licentie (gekoppeld aan één persoon, inclusief verplichte training)		1 map	€ 810,00	€ 980,00
Variabele licentiekosten inclusief map	Organisaties/scholen	0-50 cliënten/leerlingen	2 mappen	€ 1.859,50	€ 2.250,00
	Organisaties/scholen	50-125 cliënten/leerlingen	3 mappen	€ 2.479,34	€ 3.000,00
	Organisaties/scholen	125-200 cliënten/leerlingen	4 mappen	€ 2.892,56	€ 3.500,00
	Organisaties/scholen	>200 cliënten/leerlingen	5 mappen	€ 3.512,40	€ 4.250,00
Losse map extra				€ 82,00	€ 99,00
Deelname training per persoon				€ 300,00	€ 300,00
Deelname train-de-trainer per persoon				€ 1.500,00	€ 1.500,00
Ouderavond/ouderbijeenkomst				€ 409,10	€ 495,00